

Siloruutusammal

Slät rutlungmossa
Conocephalum conicum

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Maksasammaliin kuuluva siloruutusammal on suurikokoinen ja väriltään kellan- tai tummanvihreä. Se kasvaa laajoina, alustanmyötäisinä laikkuina. Siloruutusammalenn litteä sekovarsi on usein yli 10 cm pitkä ja noin sentin levyinen. Sekovarsi on haarainen, laidoista hieman ylöskääntyvä ja sen yläpinnassa on selvä tummarajainen ruutukuviointi. Siloruutusammalenn voi sekoittaa ennen kaikkea sen vasta erotettuun lähilajiin, vaarantuneeseen, vakoruutusammaleeseen (*C. salebrosum*), josta sen erottaa kiiltävämmän, matalammin verkkourteisen ja keskimäärin leveämmän sekovarren perusteella. Myös keuhkosammal (*Marchantia polymorpha*) voi muistuttaa siloruutusammalta, jolta kuitenkin puuttuvat tumma keskusjänne ja kuppimaiset itujyväsmaljat.

Elinympäristö ja levinneisyys

Siloruutusammal kasvaa varjoisilla ja kosteilla kallioseinämillä sekä kosteilla maalla purovarsissa ja lähteiköissä. Kasvupaikkojen tulee olla ravinteisia, kalkkipitoisia ja pysyvästi kosteita. Siloruutusammalta esiintyy harvinaisena kalkkiseuduilla koko maassa. Nykyisiä tunnettuja kasvupaikkoja on noin 20.

Nykytila ja uhkatekijät

Siloruutusammal on harvinaistunut ojitusten, vesirakentamisen ja hakkuiden takia ja se kärsii herkästi kasvupaikkojen kuivumisesta. Monet esiintymät ovat hyvin pieniä. Kaivos-toiminta uhkaa joitakin kalliokasvupaikkojen esiintymiä. Suurin osa siloruutusammalenn kasvupaikoista on suojelun ulkopuolella.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan siloruutusammalenn kasvupaikka rajataan hakkuiden ja ojitusten ulkopuolelle. Purot ja lähteiköt jätetään luonnontilaisiksi. Kasvupaikan ympäristö säilytetään jatkuvasti peitteisenä, jotta pienilmasto ei muuttuisi liian kuivaksi. Monet kasvupaikat ovat metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä (lähteiden ja purojen välittömät lähiympäristöt, jyrkänteet), joiden ominaispiirteiden muuttaminen esimerkiksi puroja perkaamalla on kielletty. Osa sammalenn kasvupaikoista saattaisi sopia METSO-kohteiksi (muut monimuotoisuudelle merkittävät kalliot ja jyrkänteet). Heikentyneiden esiintymien tilaa voidaan parantaa kasvupaikan varjostusta lisäämällä ja vesiolosuhteita ennallistamalla.

Lähteet

- Laaka-Lindberg, S. 2009. *Conocephalum conicum* – vaarantunut. Teoksessa: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. S. 73–74. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/38824>
- J. Szweykowski, K. Buczkowska, I.J. Odrzykoski 2005. *Conocephalum salebrosum* (Marchantiopsida, Conocephalaceae) - a new Holarctic liverwort species. *Plant Syst Evol* 253, 1–4: 133–158.
- Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.) 2002. Suomen Sammalet – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristö 560. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 354 s. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/40617>

Kuva: Michael Lüth